

Rusteloze benen

Rusteloze benen

Claudia Biegel

© 2015 Claudia Biegel
© 2015 Nederlandstalige uitgave: Aerial Media Company bv, Tiel
1ste druk

Coverontwerp en opmaak: Teo van Gerwen

www.aerialmediacom.nl
www.facebook.com/Aerialmediacompany

ISBN 978-94-026-030-8
NUR 301

© 2015 uitgave: Aerial Media Company bv, Tiel
1ste druk

Dit boek is ook leverbaar als e-book: ISBN 978-94-026-031-5

Blijf op de hoogte van het laatste nieuws over onze producten en auteurs!
Schrijf je in op onze nieuwsbrief op www.aerialmediacom.nl.

Aerial Media Company bv
Postbus 6088
4000 HB Tiel

- 1 -

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 Auteurswet 1912, juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB, Hoofddorp).

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken dient men zich tot de uitgever te wenden.

De geur van lamsvlees en rozemarijn vult de keuken. Rosalie heeft vanavond extra haar best gedaan op het eten. Niet dat ze zich er op andere dagen makkelijk van afmaakt, ze houdt van koken, maar deze avond wilde ze iets speciaals maken. Pat zei direct dat het heerlijk rook. Het deed haar goed. Een complimentje van haar zoon.

Toch is het misgegaan. Een paar minuten geleden legde Wim zijn bestek neer. Daarna volgde Pat en uiteindelijk deed zij hetzelfde. Sindsdien kijken ze langs elkaar heen zonder iets te zeggen.

In elk geval hebben Wim en Pat meer dan de helft op, constateert ze. Zelf deed ze niets anders dan spelen. Prikje hier, beetje prakken daar.

Wim heeft zijn bril afgezet en op tafel neergelegd. Met langzame gebaren strijkt hij over zijn neuswortel. Hij zucht, een lange diepe zucht. Dierlijk bijna. Ze haat zuchten.

‘Hoe kun je zoiets beloven, Roos?’ Hij zet zijn bril weer op en pakt zijn servet.

‘Menselijkheid.’ Het antwoord komt er kordaat uit. Tegelijk: natuurlijk weet ze dat het fout is wat ze heeft gedaan. Natuurlijk...

Als ze door haar wimpers naar de kastanjepuree gluurt, ziet ze een gezichtje. Neus, mond en helemaal bovenaan waar eigenlijk het voorhoofd hoort te zitten, maar wie maalt daarom, twee ogen. Laten we dooreten, wil ze zeggen. Maar na een blik op het gezicht van haar echtgenoot slikt ze die woorden in. Alsof Wim nooit meer een hap zal nemen, heeft hij beide lippen op elkaar geklemd.

Ferm, zou je zeggen als je hem niet kent. Maar ferm, dat is hij niet. Integendeel zelfs. Een beetje meer bravoure zou hem goed doen. Meer ballen. Maar daarover geen woord. In elk geval niet uit haar mond. Dat zou onaardig zijn, en aardigheid is haar specialiteit. Tenminste, dat zegt men. Dat ze een aardige vrouw is, omdat ze goed kan luisteren. De vraag is of ze daar blij mee moet zijn. Ik ben een luisterhoer, heeft ze weleens gedacht. Het is toch niet normaal om uren lang een luisterend oor te bieden aan een vreemde die je eigenlijk niet interesseert?

En ze weten haar te vinden. Altijd en overal trekt ze mensen aan die hun verhaal kwijt moeten. Daarom vermijdt ze liever gelegenheden waar groepen mensen samenkomen. Feestjes bijvoorbeeld, of verjaardagen.

Sociale fobie noemt Wim dat. Hij verbindt graag diagnoses aan haar gedrag. Toen ze elkaar pas kenden, had ze dat leuk gevonden. Het gaf een gevoel van gewichtigheid dat ze dingen niet zomaar deed. Dat er overal een reden achter zat, zelfs al was die onbewust. Tegenwoordig vindt ze het juist vervelend wanneer hij haar probeert te duiden. Niet in de laatste plaats omdat hij er zo vaak naast zit. Zoals ook in dit geval. Niks sociale fobie. Integendeel zelfs, ze houdt van mensen. Daar gaat het niet om. Ze is soms alleen een beetje moe.

‘Menselijkheid? Kom op zeg,’ Wim veegt zijn mondhoeken schoon en kijkt haar aan op de manier van mensen die gewend zijn om te dwingen met hun ogen.

Ze wil antwoorden dat ze geen keus had. Niet echt. Maar in plaats daarvan staart ze hem aan. Ze likt langs haar lippen en proeft de zoete smaak van lipstick. Hij heeft een ouwe kop, denkt ze. Logisch, hij werkt te hard. Al jaren. Sterker nog, ze kent hem niet anders dan met zijn hoofd in de boeken. Elke avond na het journaal vertrekt hij naar zijn studeerkamer: colleges voorbereiden, een artikel schrijven of wat dan ook. Om hoogleraar te worden moet hij zich meer dan fulltime inzetten. Publiceren, publiceren en nog eens publiceren. Nationaal en vooral ook internationaal. Peer reviews... Daarop wordt hij afgerekend. Zo gaat dat in de wetenschap.

Niets voor haar, die wetenschappelijke wereld. Te hoogdravend. Zelf is ze meer van het realistische soort. Twee voeten in de modder. Verder dan een hbo verpleegkunde kwam ze niet. Nooit afgemaakt trouwens, maar dat weet niemand. Zelf is ze het ook al bijna vergeten. Het is een leugentje dat zo diep is ingedaald dat het waarheid is geworden.

Hoe dan ook, belangrijk is dat zij achter Wim staat in al zijn ambities. Dat ze niet zeurt over zijn afwezigheid op ouderavonden of over een vakantie die op het laatste moment niet doorgaat.

Toch, eerlijk is eerlijk, haar steun is in de loop der jaren achteruitgegaan. Bracht ze hem vroeger koffie als hij tot laat zat te werken, tegenwoordig slaat ze dat over. Het is hem niet eens opgevallen. Hij zegt er in elk geval niets over.

‘Ik heb het nooit een goed idee gevonden,’ zegt Wim na een lange stilte. Als hij zijn kaakspieren aanspant, krijgt zijn gezicht andere trekken. Valt het op dat zijn neus stomp is en zijn bovenlip zo goed als afwezig.

‘Vrijwilligerswerk, oké. Daar is natuurlijk niets tegen. Maar waarom uitgerekend in zo’n centrum? Waarom je inzetten voor gelukzoekers?’

Haar vingers sluiten zich om haar ring, het sieraad waarmee ze is vergroeid. Dag en nacht draagt ze hem. Gekocht in Antwerpen, en ontworpen door een echte kunstenaar wiens naam ze is vergeten, maar daarom kocht ze hem niet. Het ging haar om de steen. Een blauwe topaas die de aandacht afleidt van de grofheid van haar handen. Met snelle gebaren draait ze hem heen en weer. Hij is altijd iets te groot geweest.

‘Hou op... Hou alsjeblieft op.’ Haar stem trilt licht. Ze schraapt haar keel. Zelfverzekerd overkomen, daar gaat het om in het leven. In elk geval in het hare. Ze schraapt nog een paar keer, maar haar keel blijft droog. ‘We hebben het hier over mensen op de vlucht. Doodsbang vaak.’

‘Toe mam, overdrijf niet zo,’ mengt Pat zich in het gesprek.

‘Hoezo?’ Het komt er hard uit.

Pat haalt zijn schouders op. Zijn hand gaat naar zijn wimpers.

Van alle tics die je kunt krijgen – want dat het een tic is, staat vast, ook al denkt Wim daar anders over – is dit zeker een van de meest misselijkmakende varianten die ze kent. Je wimpers uittrekken, wie doet dat in godsnaam?

En Pat trekt niet lukraak, maar volgens een vast patroon. Hij werkt van binnen naar buiten en van boven naar onder. Eenmaal uitgetrokken bekijkt hij een haartje van alle kanten en blaast het ten slotte weg met een theatraal gebaar dat iets weg heeft van een handkus. Misschien is dat nog wel het ergste. Ze draait zich van hem af en legt een hand tegen haar keel.

‘Als je zo doorgaat hou je geen wimper over.’ Alweer op die foute toon. Ze bijt op de binnenkant van haar wang. Misschien moet ze toch die cursus gaan doen. Hoe heette die ook alweer? Iets als Praten met pubers. Jammer alleen dat het zo ver weg is, aan de andere kant van de stad, in een buurthuis. Buurthuizen... Ze rilt

even. Bovendien is hij geen puber meer. Kijk hem daar eens zitten: meneer de eerstejaarsstudent.

Gelukkig heeft hij er veel, denkt ze. Veel en lang. Tijdens zwemles kleefden zijn wimpers altijd aan elkaar. Elfenhaar. Zo’n mooi kind. Gevoelig ook. De ziel van een kunstenaar. Ze drukt haar vork in de kastanjepuree. Geen hap van genomen. Niet eens om te proeven. Als het niet Wims lievelingsgerecht was, zou ze het nooit maken. Een hoop werk. De kastanjes komen uit blik, maar toch. Onwillekeurig glijdt haar blik terug naar Pat. Negeren, prent ze zichzelf in. Negeren is het beste. Dus niet zeggen: welk normaal mens trekt zijn wimpers uit? Of: je lijkt wel een gestreste papegaai. De vork gaat dieper de puree in. Waarom? Waarom doet hij het? Oké, hij is in een moeilijke fase. Ze is redelijk op de hoogte van psychologie. Hij moet zich losmaken van haar en van Wim. Zijn hele jeugd. Maar dan nog. Als ze niet beter wist, zou ze denken dat hij het erom doet. Dat hij het haar eenvoudigweg niet gunt om zich een goede moeder te voelen.

Wanneer de keukendeur wordt opengeduwde, kijken ze er alle drie naar alsof er een wonder plaatsvindt. Ook al weet iedereen dat het Felix is die binnenkomt. Zo gaat het elke avond tegen deze tijd. Met opgeheven staart loopt de kater naar zijn etensbakje en werkt daar een paar brokjes naar binnen.

Na een keer diep ademen legt Rosalie een hand op Wims knie. ‘Het enige wat we doen, is iemand laten onderduiken.’ Ze slikt. ‘Zoals in de oorlog.’

‘Waar heb je het over? Het is helemaal geen oorlog.’

‘Voor vluchtelingen wel. Als ze terug moeten, zijn ze hun leven niet zeker.’

‘Doe toch niet altijd zo melodramatisch, Roos. Nederland stuurt mensen echt niet regelrecht de dood in.’

Zehaalt haar hand van zijn knie en strijkt over haar bovenarmen. De najaarskoelte hangt al in de lucht. Nog even en de *r* is weer in de maand. De donkere dagen.

Schouderophalend zegt hij ten slotte: 'Hoe dan ook, je kunt niet verwachten dat wij een volslagen onbekende man in huis nemen.'

'Jongen,' valt ze hem in de rede.

'Hè?'

'Hij is geen man.'

'Man of jongen, wat maakt dat nou uit? Waar het om gaat, is dat we niets weten over hem. Over zijn achtergronden, wie hij is.' Wim ademt zwaar. Alsof hij zojuist de trap heeft beklommen.

'Maar ik wel. Voor mij is hij een... Een zoon, zeg maar.'

'Een zoon?'

'Nee, Pat, niet zoals jij natuurlijk. Bij wijze van spreken.'

'Wees nou eens even serieus, Roos.'

'Ik ben serieus.'

'Stel: wij nemen die jongen in huis, alles gaat goed, niets aan de hand, en dan breekt hij een been. Of een arm, zijn pols, noem maar op. Wat doen we dan?'

'Naar het ziekenhuis. Lijkt me vrij logisch.'

'Ziekenhuizen kosten geld, Roos, wie betaalt dat?'

'Ah, nu komt de aap uit de mouw. Bang voor je portemonnee.'

'Doe niet zo kinderachtig. Je begrijpt wat ik bedoel.'

'Maak je niet druk,' kapt ze hem af. Haar stem klinkt anders dan ze gewend is, hij doet pijn aan haar eigen oren. 'Deze volslagen onbekende man, zoals jij hem noemt, heeft recht op gratis medische hulp.' Normaal heeft ze een stem die rustig maakt, die kinderen hun pijnjes doet vergeten. Maar nu niet. Nee, bepaald niet.

'Hoe moet ik hem anders noemen?' Wim schuift zijn stoel naar achteren. 'Die man is toch volslagen onbekend?' Hij staat op en loopt

naar de andere kant van de keuken.

Haar ogen volgen haar echtgenoot terwijl hij met langzame gebaren het koffieapparaat vult met water. Hij draagt dat colbertje dat ze haat. Helemaal doorgesleten aan de ellebogen. Hij zou het weggooien, had hij beloofd. Voor de zomer was dat geweest, of zelfs nog langer geleden.

'Waar moet hij trouwens slapen, mam?'

Ze draait zich om. 'Bij jou natuurlijk.'

Pat laat zijn wimpers los en kijkt haar aan alsof hij nu pas beseft dat het menens is.

'Op die zolder van jou kunnen wel tien mensen slapen.' Ze prikt in haar lamskoteletje, net zo lang tot er bloed tevoorschijn komt. 'Bovendien is het tijdelijk. Hij migreert door naar Canada,' besluit ze, en ze duwt haar vork nog iets dieper het vlees in.

'Weten jullie wat ik raar vind?' vraagt ze even later wanneer iedereen is voorzien van koffie. Hoewel ze probeert een luchtige toon aan te slaan, slaagt ze daar niet in.

Wim maakt een twijfelend gebaar met zijn hoofd. Onduidelijk of hij ja of nee bedoelt. Pat reageert niet, ze weet niet eens of hij haar vraag heeft gehoord. Hij gaat helemaal op in een of ander spel op zijn smartphone. Normaal had ze allang ingegrepen. Gamen aan tafel is verboden, een van de weinige verboden die ze erop nahoudt. Positief opvoeden, dat is haar devies. Goed gedrag belonen en de slechte dingen negeren.

'Jullie vragen helemaal niet naar de reden waarom Joseph is gevlucht.'

'Heet ie Joseph?' Pat kijkt even op en richt zich dan weer op zijn mobiel.

Wim zet zijn koffie neer en strijkt over zijn voorhoofd met een

gebaar dat haar doet denken aan demente bejaarden. Waarom laat hij zich toch zo makkelijk inpakken door de ouderdom? Een beetje verzet kan geen kwaad. En dan te bedenken dat juist zijn energie haar had aangetrokken. Toen ze elkaar leerden kennen, straalde hij uit dat hij het helemaal ging maken. Eén brok zelfverzekerdheid. Strijdlustig ook, en overlopend van kennis. Penningmeester van een of andere studentenvereniging met een Latijnse naam.

Ze slaat haar armen over elkaar. Niet warm te krijgen, dat lichaam van haar. Eigen schuld natuurlijk. Waarom draagt ze zulke korte mouwen in deze tijd van het jaar?

‘Vertel dan, mam.’

‘Wat?’

‘Waarom die jongen gevluht is.’

‘Als jij ophoudt met gamen.’

‘Ik kan luisteren en gamen tegelijk.’

‘Niet aan tafel.’ Wim buigt zich naar hem toe.

Heerlijk dat hij ook eens optreedt. Zo’n kei in terugtrekken in zijn eigen wereld, die man. Het liefst gaat hij door het leven als verstrooide professor. Alleen is hij geen professor. Dat wil zeggen: nog niet, dat is een kwestie van tijd. Maar hij heeft het haar al zo vaak verzekerd dat ze er niet meer naar durft te vragen.

Intussen staren Wim en Pat haar allebei aan. Zonder het te willen schiet ze in de lach. Dan herstelt ze zich en trekt haar gezicht weer recht. ‘Het is een triest verhaal. Dat geldt natuurlijk voor alle vluchtelingen.’

Pat kijkt alweer op zijn telefoon en Wim werpt een blik op de klok boven het fornuis. Natuurlijk, het achttien uur. ‘Joseph komt uit Afrika en is gevluht vanwege zijn homoseksualiteit,’ maakt ze haar verhaal snel af.

Even is het zo stil dat ze haar zin wil herhalen. Net op het

moment dat ze haar mond opent, komt Wim omhoog. ‘Een homo uit Afrika?’ Zijn wit aangelopen vingertoppen drukken zich in het tafelblad.

‘De meeste homoseksuele asielzoekers komen uit Afrikaanse landen.’

‘Hoe weet je dat ie geen aids heeft, of seropositief is?’ Wims gezicht is bleek en er is een hardheid ingeslopen die ze niet kent.

‘Hij heeft geen aids en hij is ook niet seropositief.’

‘Jezus, Roos.’ Wim gaat weer zitten. ‘Jezus,’ herhaalt hij en hij wrijft met een hand over zijn voorhoofd alsof hij zojuist iets heeft gehoord dat zijn hele leven ontwricht.

Ze vraagt zich af wat hij erger vindt: Afrika, homoseksualiteit of de combinatie van die twee. Het is de schok, besluit ze. Te veel in één keer. Tenslotte heeft ze Wim nooit betrapt op homofobie of racisme. En die dingen schieten niet ineens wortel. Die zitten in je of niet. Opvoeding en zo. Gelukkig heeft zij haar kind het tolerante denken als het ware met de paplepel ingegoten. Ze kijkt opzij naar waar hij zit en realiseert zich dat hij nog niets heeft gezegd.

‘Wat vind jij, Pat?’ In haar hart hoopt ze dat hij haar bijvalt, maar hij reageert niet. Sterker nog: zonder een woord te zeggen of haar een blik waardig te keuren staat hij op, loopt naar de deur en duwt de klink naar beneden.

‘Pat?’ probeert ze nog een keer.

Nog steeds geen reactie. In plaats daarvan hoort ze hem de trap opgaan en de deur van de zolder dichtslaan.

Daarna wordt het stil.

Ze kijken elkaar niet aan, Wim en zij.

Na een paar minuten staat ook hij op: ‘Het journaal...’

Natuurlijk, knikt ze. Natuurlijk.

Afruimen komt later wel, besluit ze wanneer de keukendeur achter Wim dichtvalt, hoewel dat tegen de huisregels is. Degene met corvee zorgt ervoor dat alle vaat voor achten in de afwasmachine staat. Het komt niet vaak voor dat zij een huisregel schendt. Nooit eigenlijk. Ze kan zich geen enkele andere keer voor de geest halen. Bovendien is dit er eentje die ze extra streng handhaaft omdat Pat er zo vaak onderuit probeert te komen. Kan het niet wat later? Hij wil zo graag eerst kijken naar... Nee, zegt ze dan, dat kan niet. Wil je er soms nachtwerk van maken? Bovendien, waar hebben we het over, het is een kleine moeite.

Maar vandaag niet. Met een resoluut gebaar schuift ze haar bord naar de overkant van de tafel. De aanblik van het koude eten is misselijkmakend. De geur ook. Alles wat op tafel staat eigenlijk. Het liefst knoopte ze alle vier de hoeken van het tafelkleed aan elkaar en flikkerde ze de hele boel naar buiten.

Het is dat ze geen zin heeft om op te staan. Nergens in eigenlijk. Of het moet een sigaret zijn, maar ze is gestopt met roken, heeft ze beloofd aan Wim en zichzelf. Jaren geleden alweer. Na een astma-aanval waardoor ze op de eerste hulp belandde. Alleen in dromen steekt ze er nog weleens eentje op. Meestal op een strand ergens in de zon. Of een terrasje, ook in de zon.

Dat is het, denkt ze, daarom voel ik me de laatste tijd zo moe. Ik heb zon nodig. Misschien heb ik wel een vitamine D-tekort. In een langzaam en traag gebaar strekt ze beide armen uit boven haar hoofd. Zo'n vreemd soort moeheid ook. Alsof ze nooit meer niet-moe zal zijn.

Felix' nagels dringen zich in het vlees van haar dijbenen. Eenmaal op schoot geklommen, verdwijnt zijn kop in haar zwijnenrandjes. Zo noemt Wim ze tenminste, de vetrandjes die al een paar jaar bij haar horen. Niet weg te krijgen, alle middelen ten spijt. Laatste aankoop:

artisjokpillen. Zestig euro voor een strip van tien.

Ze drukt Felix stevig tegen zich aan, warmt zich aan zijn vacht en fluistert een paar woordjes in zijn oor. Ook al zal ze het tegen niemand zeggen, ze is ervan overtuigd dat hij haar begrijpt. Soms denkt ze weleens dat hij de enige is. Maar die momenten zijn van korte duur.

Met haar mond in zijn nekvel begint ze te praten. Ze vertelt over vanmorgen, over de mobiel die afging en haar wakker maakte. Over wat daarna allemaal gebeurde. Alles in eenvoudige taal en chronologische volgorde. Ze wil het niet te moeilijk maken. Tenslotte heeft ze het tegen een kat.

-2-

Na een paar keer misgrijpen heeft ze hem te pakken. Slapen met mobieltje naast je bed schijnt slecht te zijn. Toch doet ze het.

‘Heb ik je wakker gemaakt?’

In alle jaren dat ze Annemiek kent, heeft ze nog nooit meegemaakt dat ze haar naam noemt. Kennelijk gaat ze ervan uit dat de hele wereld zit te wachten op haar telefoontjes.

‘Nee hoor,’ ze wrijft in haar ogen en komt overeind.

‘Het zit fout met Joseph. Hij was net hier.’

‘Shit.’

‘Definitieve afwijzing.’

‘Shit.’

‘Verder procederen heeft geen zin. Niet in zijn geval.’

‘Ik kom eraan.’

Op de grond van zijn kamer ligt het onverwoestbare linoleum dat je vaak tegenkomt in ziekenhuizen en andere openbare gebouwen. De gordijnen zijn dichtgetrokken. Zoals altijd hangt er een muffe geur. Nooit een raam open, en de ventilatioeroosters zijn afgeplakt. Doodsbang is hij voor tocht. Dat hij verkouden wordt of griepig.

Hoe is het mogelijk dat iemand die de oceaan is overgestoken in een vlotachtig bootje zonder ook maar een slag te kunnen zwemmen, in paniek raakt bij een vlaagje frisse lucht? Ze heeft het opgegeven om dat te willen begrijpen.

Het liefst zou ze op dit moment de gordijnen wijd opentrekken en licht binnenlaten. In plaats daarvan gaat ze zitten op de enige stoel in de kamer, een bureaustoel op wieljes die ze redde uit een vuilniswagen en hier neerzette.

Het ijzeren stapelbed aan de andere kant van de kamer is onbeslapen. Op de een of andere manier doet dat bed haar altijd denken aan een film van Elvis Presley. Die waarin hij aan een stang naar beneden roetsjt, een van zijn eerste films. Ze zag hem samen met haar moeder. Of haar oma, dat kan ook. Met allebei misschien.

Nog niet zo lang geleden bivakkeerde er een heel gezin in dat bed. Vader, moeder en twee kinderen. Oeigoeren uit China. Ze hadden nooit eerder een Afrikaan gezien en wilden alsmaar Josephs haar aanraken om te zien of het echt was.

Ook Josephs bed is leeg, en onopgemaakt. Ze moet de neiging onderdrukken om zijn beddengoed recht te trekken en het kussen op te schudden.

Vanaf de gang klinken kinderstemmen, schel en hoog, in een taal die ze niet kan thuisbrengen. Het lijkt op Chinees. Maar kan ook Vietnamees zijn. Nu hoort ze gehuil. Zeker een kind gevallen. Of omvergeduwd.

De lange gangen van het opvangcentrum zijn niet zonder gevaar. Zeker in de avonden niet. De ergste incidenten halen de pers. Vechtpartijen of, zoals laatst, een zwangere vrouw. Hulp kwam te laat. De nachtportier geloofde er niets van toen ze zei een dokter nodig te hebben. Dat kon best wachten tot de volgende dag. Alleen kwam die dag niet. Tenminste niet voor haar. Noch voor de baby.

Op het moment dat ze wil opstaan om te kijken of Joseph misschien in de kantine is, ziet ze voeten uitsteken vanonder het bed. Twee schoenen met zolen vol gras en aarde. Ze loopt ernaartoe, zakt door haar knieën en ziet Joseph liggen. Iets in de manier waarop zijn oogleden trillen, doet haar denken aan een kind dat zich slapend houdt.

‘Joseph?’ Op fluisterton.

Hij ademt zwaar in en uit. Op zijn voorhoofd staat zweet terwijl het niet warm is. Helemaal niet zelfs. Van haar mag de verwarming aan. Maar dat kan niet. De temperatuur wordt centraal geregeld.

‘Kom onder dat bed uit, Joseph.’ Harder nu.

Nog steeds geen reactie.

‘Straks vat je kou daar...’

‘Ga weg.’

‘Laten we praten. Sta op, alsjeblieft.’

‘Niks praten,’ hij schuift vanonder het bed vandaan. Zijn haren zijn bedekt met stof en wijzen alle kanten uit. Hij vermijdt het om haar aan te kijken, krabbelt omhoog en valt neer op het bed.

‘Joseph, waar is je afwijzing?’

Zijn hand gaat omhoog en wijst naar een plastic tas in een hoek van de kamer. Het is een boodschappentas van de Aldi. Ze staat op, loopt erheen en opent de zak, die kleverig aanvoelt, alsof er stroop in heeft gezeten. In de chaos van enveloppen, brieven, bonnetjes en andere paperassen herkent ze onmiddellijk het schrijven dat ze

zoekt. Hoe kan het anders? Ze heeft er al zoveel gezien.

Hoofdschuddend haalt ze de uitspraak uit zijn envelop. Vreemd, meestal schat ze wel goed in of iemand een verblijfsvergunning krijgt. Bij Joseph ging ze dus de mist in. Juist bij hem. Ze had werkelijk gedacht dat hij kon blijven. Vooral na alle publiciteit over de homohaar in Oeganda, de schokkende beelden op televisie. Bovendien had hij een goede advocaat gehad.

Ze heeft dit al zo vaak meegemaakt. Toch zal het nooit wennen. Zo'n paar rechterlijke standaardzinnen die een heel leven bepalen.

Begin november was het geweest. Koud, zelfs voor die tijd van het jaar. Het middagspreekuur was net afgelopen toen er een jonge vluchteling binnenstapte met blauw uitgeslagen lippen. Zijn gezicht was bijna onzichtbaar door de te grote jas en zijn schouders waren voorovergebogen als van een oude man. Maar toen hij haar aankeek, zag ze een peuter die beide armpjes uitstreekte om te worden opgetild.

Deze jongen had haar zorg nodig. Haar zorg. Niemand anders zou zich voor hem inzetten. In asielland is het ieder voor zichzelf. Natuurlijk wist ze dat ze professioneel moest blijven. Afstand houden en dat soort dingen. Maar al vanaf die eerste ontmoeting kreeg hij haar speciale aandacht en trok ze hem voor. Iets in haar wist zeker dat het haar door God gegeven taak was om hem te beschermen tegen de gek makende onzekerheid van de asielprocedure.

Ze zei de dingen tegen hem die ze alle asielzoekers vertelde: ga voetballen, ga pingpongen. Maar voor hem deed ze meer. Ze gingen samen naar de film, een stuk wandelen. Naar zee. Winkelen. Ze bracht Nederlandse kranten mee. Tijdschriften ook. Kon hij extra oefenen. Al na een paar weken sprak hij zo goed Nederlands dat hij tolkte voor andere vluchtelingen.

Met de uitspraak in haar hand loopt ze terug naar de stoel.

'Ik ga niet weg.' Zijn stem klinkt schor. Alsof hij bijkomt uit een narcose. In zijn ogen staat een leegte die doet denken aan donkere waterplassen. Aan meren zonder oevers.

Ze vouwt de uitspraak dubbel en doet hem in de zak van haar joggingbroek waarin ze ook heeft geslapen. Niet eens de tijd genomen om tanden te poetsen. Een hand door haar haren en de auto in.

'Waarom moet ik weg? Die drie mannen, ze hadden gedronken. Ik was alleen thuis met mijn zusje. Je weet toch...'

Ja, knikt ze. Hij heeft het al zo vaak verteld. Aan haar, alleen aan haar. Terwijl hij dit aan justitie had moeten vertellen. Juist dit. Maar hij klapte dicht, elke keer weer. Het zijn gekke dingen. Trauma's. Messcherp gegrift in je geest en tegelijkertijd hopeloos verdwenen als het erop aankomt.

Een groep dronken soldaten met machetes in de aanslag kamde de buurt af. Iemand moet iets gezegd hebben en Joseph hebben aangewezen, een homo. Hij ontsnapte via het keukenraam. Zijn buurvrouw wist de mannen aan de praat te houden.

De mechanische toon waarop hij het verhaal vertelt alsof hij het niet over zichzelf heeft maar iemand anders, beangstigt haar niet meer zoals vroeger.

'Mijn zusje.'

Haar vingertoppen zetten zich schrap tegen de stoelleuning. Nee, schudt ze met haar hoofd.

'Ik heb haar in de steek gelaten.'

Nog altijd hoofdschuddend gaat ze naast hem zitten en strijkt over zijn rug. Pas als zijn ademhaling weer rustig is, trekt ze haar hand terug en legt hem in haar schoot.

'Denk je dat ze nog leeft, Rosey?'

‘Ze kwamen voor jou, niet voor haar.’

‘Zeg dat ze haar niet verkracht hebben.’

‘Natuurlijk niet.’

‘Ze was pas drieënhalv.’ Hij draait de punten van zijn laken strak om zijn vingers.

Lange vingers heeft hij. Slank en breekbaar. Meisjesachtig, zou je kunnen zeggen. Maar zij ziet er iets artistieks in. Net zoals ze de vingers van haar zoon ooit typeerde als gemaakt voor de piano.

Wanneer ze zoutigheid proeft in haar mond, beseft ze dat ze op de binnenkant van haar wang heeft gebeten. Alweer dat wondje open. Hoelang speelt dat haar al parten? Oude wonden, ze willen maar niet genezen. Niet definitief tenminste.

Focussen moet ze. Niet afdwalen. In de eerste plaats moet ze zorgen dat Joseph niet de zoveelste illegaal wordt die aan het zwerven slaat. Onverdraaglijke gedachte. Deze jongen, opgepakt en vastgezet in Rotterdam. Het zelfmoordcentrum bij uitstek. Hoeveel vluchtelingen hebben daar al de hand aan zichzelf geslagen of het in elk geval geprobeerd?

Was ze maar een kangoeroe, dan kon ze hem in haar buidel stoppen en overal mee naartoe nemen. Het lijkt alsof ze een kacheltje beetpakt wanneer ze een arm om zijn schouder slaat. Ze voelt zijn hete adem tegen haar wang. Koorts? Dat kan van stress, herinnert ze zich uit de tijd dat ze medische boeken verslond als weekendbroodjes, toen Pat klein was. De tijd van duizend-en-een zorgen.

Terwijl ze Joseph dichter tegen zich aantrekt, ziet ze voor zich hoe hij wordt afgevoerd door de marechaussee. Twee klerenkasten van kerels. Aan elke kant een. Als hij zich verzet – en wie doet dat niet – gaat de dwangbuis aan.

Heeft hij geluk en treft hij aardige marechaussees, dan mogen de handboeien af in het vliegtuig. Kunnen zijn polsen tot rust

komen. Dat wil zeggen: eventjes. Om precies te zijn tot het landen op Kampala Airport. Daar volgt uitlevering aan de Oegandese politie, die hem urenlang zal doorzagen over de kleinste details van zijn leven in Nederland en zijn homoseksualiteit. Als hij niet antwoordt, of gewoon voor de lol: een paar klappen. Misschien een schop hier en daar. Na wat steekpenningen zullen ze hem laten lopen.

Maar daar eindigt het niet. De echte afrekening volgt later. Wanneer de Nederlandse pottenkijkers het land allang hebben verlaten, en de aandacht van zelfs het meest kritische oog is verslapt, begint het gevecht pas echt.

Op een dag zal hij weer worden opgepakt en gaat het er stukken minder fijnzinnig aan toe. Als hij niet bezwijkt, houdt hij er in elk geval een paar kersverse trauma's aan over.

‘Ik ga niet terug,’ herhaalt hij en hij maakt zich los uit haar omhelzing.

Haar dijen plakken tegen elkaar dwars door de joggingbroek heen. Ze heeft het warm gekregen en waait zichzelf koelte toe, staat op, loopt naar het raam en kijkt naar buiten. Kinderen rennen het schooltje uit. De meesten komen uit Somalië, ziet ze aan hun kleurige kleding. In hun handen houden ze vlaggetjes waarmee ze zwaaien of aan het duelleren slaan. Een jongetje met kaalgeschoren hoofd prikt een ander in zijn rug. Een uithaal volgt, maar het kale joch bukt net op tijd om de klap te ontwijken en rent hard weg.

‘Waarom moet ik weg?’

Ze draait zich naar Joseph toe. Een pluk van zijn haar reikt de lucht in. Net een marsmannetje. Ze loopt naar het bed en gaat zitten op het voeteneinde.

‘Ik kan niet terug.’ Hij slaat twee handen voor zijn ogen en leunt met zijn ellebogen op zijn dijen. Zo blijft hij even zitten.

‘Natuurlijk niet.’ Weg zijn de handen voor zijn ogen. Hij kijkt haar aan met de verwachtingsvolle blik van een kind op sinterklaasavond. ‘Wat denk je van doormigratie?’

‘Hè?’

‘Wonen in een ander land.’

‘Ik woon in Nederland.’

‘Ja, maar hier moet je weg.’ Ze haalt de uitspraak tevoorschijn. Binnen vier weken het land verlaten, wijst ze aan. Haar vinger blijft liggen onder het woordje vier.

‘Ik wil niet terug naar Afrika.’

Ze stopt de beschikking terug. ‘Ik dacht aan Canada.’

Even is het stil en dan springt hij op. ‘Canada, yes!’

‘Ho ho!’ Haar handen gaan op en neer. ‘Ik moet nog uitzoeken of het mogelijk is.’

‘Canada is cool, Rosey. Supercool.’

‘Oké,’ zegt ze. Meer tegen zichzelf dan tegen hem. Ze staat op en rolt de bureaustoel terug naar de plek waar hij eerder stond.

Buiten, op weg naar het kantoor, komen haar gedachten op gang. Zoveel uitzoeken, regelen. En waar moet Joseph in de tussentijd heen? Hier in het centrum kan hij niet blijven. Waar anders dan bij haar thuis? Nood breekt wet. Als zij nu niet ingrijpt, valt hij in handen van mensenhandelaren, belandt in de prostitutie of gaat aan de drugs. Op z’n best voegt hij zich bij het lompenproletariaat dat in een waas van onzichtbaarheid door Europa trekt. Een baan hier, dingetje daar. Kortom, als zij niets doet, wacht hem een mislukt leven.

Het kantoor bevindt zich in een houten gebouw dat ooit dienst deed als schuur voor tractoren. Al vanaf een paar meter afstand hoort ze dat Annemiek aan het typen is. Of ze met een menhir rotsblokken in stukken slaat. De kracht waarmee zij het toetsenbord bewerkt, blijft Rosalie verbazen.

De voordeur gaat met moeite open. Ergens is er iets dat klemt. Na haar naambordje van afwezig naar aanwezig te hebben geschoven, loopt ze naar de kachel en doet die aan. Is de wachtkamer tenminste lekker warm voordat het spreekuur straks begint.

‘En?’ vraagt Annemiek zonder op te kijken.

‘Zijn hele trauma kwam weer boven.’

‘Van dat zusje en zo.’ Annemiek schuift haar bril omhoog en likt over haar koffienatte lippen.

‘Zat er wel in natuurlijk.’ Rosalie pakt een plastic bekertje, zet dat in de koffieautomaat en drukt op CAPPUCCINO.

‘Heb je alles met hem doorgenomen?’

‘Hij wil niet terug.’

De automaat start op met het geluid van een hikkende auto.

‘Weet hij over de terugkeerprojecten die er zijn?’

‘Hij wil niet terug.’

Ze kijkt naar de koffie die langzaam haar beker vult.

‘Het is geen kwestie van wel of niet terug willen.’

‘Jij ook koffie?’ onderbreekt ze Annemiek. Op de een of andere manier kan ze het niet opbrengen om te praten over Joseph. Niet nu.

‘Nee. Of ja, doe maar. Het gaat erom dat...’

‘Wat wil je?’

‘Koffie.’

‘Ja, maar wat voor?’

‘Zwart.’

‘Joseph moet goede en eerlijke voorlichting krijgen.’ Annemiek draait zich naar haar beeldscherm toe.

‘Natuurlijk,’ antwoordt ze zacht terwijl ze wacht tot de beker zich tot aan de rand heeft gevuld.

Wanneer ze Annemieks koffie neerzet op een van de weinige lege plekken op het bureau, slikt ze een paar keer. Toch lukt het niet

om de vieze smaak in haar mond weg te krijgen. Waarom draagt ze altijd van die lage spijkerbroeken? Kijkt ze nooit in een spiegel?

‘Hier,’ Annemieks vinger wijst aan, ‘allemaal terugkeercentra met speciale programma’s voor uitgeprocedeerden. Daar moet je Joseph op wijzen, Rosalie. Terugkeer is een moeilijk onderwerp, heel gevoelig, maar het is wel onze taak om het bespreekbaar te maken.’

‘Klopt. Je hebt helemaal gelijk.’ Ze loopt naar het bureau aan de andere kant van de ruimte, gaat zitten en start de computer op. De meerderheid van de mailtjes kan zo weg, schat ze in na een snelle blik. Ze keert zich om zodat ze Annemiek kan aankijken. ‘Wat denk je van doormigratie naar Canada?’

‘Voor Joseph of in het algemeen?’

‘Voor Joseph.’

‘Onmogelijk. Zoiets moet je maanden van tevoren opstarten.’

‘Zo lang?’

‘Het kan wel een jaar duren. Dat red je nooit in de vier weken die hij nog in Nederland mag blijven.’

Weer dat wondje opengebeten. Ze slikt een paar keer om de bloederige smaak kwijt te raken. Op het moment dat ze haar vingers op het toetsenbord zet, slaat de geur van zwarte koffie haar tegemoet en valt er een schaduw over haar heen.

‘Je gaat toch geen gekke dingen doen, Rosalie?’

‘Hoezo? Wat bedoel je?’

‘Wij werken niet mee aan illegaal verblijf in Nederland. Als iemand van onze organisatie die afspraak schendt, kunnen wij het wel schudden. Dan kunnen we ons werk niet meer doen.’

‘Waar heb je het over?’

‘Het kan niet zo zijn dat je Joseph of wie dan ook helpt ten koste van de andere vluchtelingen die hier zitten. Je moet hem loslaten.’

Wanneer ze Pat tegenkomt, draait Rosalie haar gezicht abrupt de andere kant op. Ze weet als geen ander hoe ze eruitziet na een migrainenacht. Het duurt zeker een paar uur voordat alle dofheid verdwijnt uit haar ogen en nog langer voordat de plooiën in haar gezicht vervagen. Had ze geweten dat Pat thuis was, dan zou ze in bed zijn gebleven. Ze loopt naar het keukenblok, pakt een glas uit het afdruiptrek en vult dat met water. Drinken moet ze. Veel drinken.

‘Koppijn. De hele nacht,’ hijgt ze tussen de slokken door. Zelfs na twee glazen water houdt de dorst aan. Misschien dat thee helpt. Ze zet water op het vuur en gaat zitten aan de keukentafel.

‘Geen universiteitsintroductiedingen vandaag?’ Ze probeert over te komen alsof er niets is gebeurd. Alsof hij gisteravond niet zonder een woord de keuken uitliep.

‘Nope.’ Hij opent de ijskast, pakt een pak appelsap en zet dat aan zijn mond.

Hij weet donders goed dat dit niet door de beugel kan. Soms denkt ze weleens dat hij het expres doet. Dat hij het leuk vindt om haar te ergeren. Een idiote gedachte natuurlijk. Zou typisch iets zijn voor haar moeder. Die wist zeker dat de burens haar af luisterden door de stopcontacten.

Zou het niet heerlijk zijn als je bepaalde zaken maar één keer hoefde te zeggen tegen je kind? Of beter: de opvoeding overlaten aan robots. In elk geval dat deel waarin je eindeloos dezelfde zinnen reproduceert, als een derderangs toneelspeler die zijn rol niet onder de knie krijgt.

Ze schuift haar stoel iets dichterbij de tafel. Dat herhalen is

niet eens zo erg. Het gekmakende zit hem in het feit dat er niet wordt geluisterd. Ze draait haar hoofd weg, om niet te hoeven zien hoe het sap langs zijn mondhoeken naar zijn hals druipt. Negeren kan zo heilzaam zijn. Zeker na een hoofdpijnnacht.

‘Kunnen we even praten, Pat?’

‘Waarover?’ Met het pak sap in zijn hand loopt hij naar de tafel.

Bijvoorbeeld over waarom jij je haar ineens rood hebt geverfd en er nu bijloopt als een brandende fakkel, wil ze antwoorden, maar ze slikt het in. Daar is ze kampioen in, woorden inslikken. Of haar keel speciaal daarvoor is ontworpen.

Ze kijkt naar haar zoon en even kan ze niet geloven dat hij nu student is. Er is nog zo weinig dat duidt op ontluikende volwassenheid. Je hebt een vergrootglas nodig om die paar borsthaartjes in beeld te krijgen. Puberteitstrekkjes daarentegen zijn nog volop aanwezig. De mee-eters op zijn kin bijvoorbeeld. Die zijn voor haar tegenwoordig verboden gebied, uitknippen mag ze niet meer.

‘Wat vind jij ervan?’

‘Wat?’

‘Van Joseph.’

Hij haalt zijn schouders op en gaat zitten.

‘Het overviel je natuurlijk allemaal gisteravond.’

Opnieuw trekt hij zijn schouders omhoog en brengt het pak sap naar zijn mond. Zijn eigen haarkleur was zo mooi. Middelbruin, dezelfde kleur als zijn wenkbrauwen. Hoeveel foto's heeft ze niet van hem gemaakt? Een portofolio vol. Jarenlang haar grote hobby.

‘Nou?’

‘Het maakt me niets uit.’

‘Waarom werd je dan boos?’

‘Boos? Wie zegt dat ik boos was?’

‘Je liep zomaar ineens weg.’

‘Omdat ik het zat was. Jullie gekibbel.’ Hij sloft naar de ijskast en zet de appelsap terug.

‘Gekibbel?’

‘Papa en jij...’

‘We hadden een meningsverschil, dat is iets anders dan kibbelen.’ Op de een of andere manier kan ze zichzelf niet voorstellen als iemand die kibbelt. En Wim ook niet eigenlijk. Hoe komt hij erbij? Kibbelen is iets voor kinderen. Of neuroten.

‘Hé, van wie heb je die?’ Hij wijst naar de fruitschaal met een hoog opgestapelde berg appels.

Ze drukt haar lippen op elkaar. Sinds de burens een volkstuintje hebben, is het alsof zij is teruggeworpen in de tijd. Terug naar Pats schooltuin en de ladingen bieten, aardappelen, raapstelen en wortels die moesten worden begraven zonder dat hij erachter kwam. Volkstuintjes zouden verboden moeten worden. Zoveel appels krijgen ze nooit op. Dus wordt het moes maken, of een taart. Twee dingen waaraan ze een hekel heeft. En wie weet waar ze volgende week mee aankomen.

‘Nou, van wie?’ dringt hij aan. Hij vist de ansichtkaart met kleurig uitgedoste Afrikanen uit de schaal.

‘O, dat bedoel je.’

‘Ja, natuurlijk. Wat anders?’ Hij draait de kaart rond tussen zijn vingers.

‘Van Lize en Gert.’

‘Waarvandaan?’

‘Zuid-Afrika.’ De nieuwe vakantietrend, vermoedt ze. Als er één over de dam is, volgt de rest. Zo ging dat ook met Thailand en Turkije. Voor haar hoeft het niet, dat lange vliegen. Voor Wim wel, die houdt van reizen.

‘Wil je ook een kop thee?’ Ze staat op en draait het gas uit.

‘Ik ga zo douchen.’

Haar hand aarzelt boven de theezakjes. Dat is zo verdomd moeilijk tegenwoordig. Keuzes maken. Er is zelfs een woord voor: keuzestress. En bij haar begint dat al bij simpele zaken als een kop thee. Ik ben niet geschikt voor dit moderne leven, gaat het door haar heen.

Ze neemt bosvruchten. Na het theezakje te hebben gedeponereerd in het speciaal daarvoor ontworpen houdertje gaat ze weer zitten, op dezelfde stoel, genietend van de warme damp die langs haar gezicht strijkt.

‘Nee, wacht nou even,’ zegt ze wanneer Pat zijn stoel naar achter schuift.

‘Wat nou weer?’

Ze zoekt naar woorden. Het is iets van de laatste tijd dat ze zolang moet nadenken over wat ze zal zeggen tegen Pat. Tot voor kort maakte ze met het grootste gemak zijn zinnen af. Hele weekenden vlogen voorbij terwijl zij samen in pyjama lagen te kletsen op bed. Toen hij kleiner was, ook naakt. Dat heerlijke lichaampje tegen haar aan. Waar ze het over hadden, geen idee. Alles ging vanzelf, net als tussen beste vrienden. En zo voelde zij zich ook. Meer vriend dan moeder. Met niemand kon ze zo lachen als met Pat. Wim begreep er niets van waarom zij in een deuk lagen en wat er in godsnaam zo grappig was.

‘Je snapt het toch wel, Pat?’ brengt ze ten slotte uit. Ze kijkt hem aan. Voor zijn gezicht zweven zwarte stippen, alsof er gaas hangt tussen hen in. Even knijpt ze haar ogen samen. ‘Joseph was wanhopig.’

Een seconde lang kijkt hij haar aan, knipperend met zijn lange wimpers. Zijn gezichtsuitdrukking is veranderd sinds hij de puberteit in gleed, van open en gretig in een onneembaar fort. Maar nu, voor het eerst in lange tijd, herkent ze weer iets van haar oude

Pat. Van degene die hij was voordat dat verdomde testosteron zijn karakter misvormde.

‘Wat mij betreft mag hij de hele zolder hebben.’

Ik wist het wel, denkt ze. Een goed hart. Hij heeft zo’n goed hart. Ze wil haar hand op de zijne leggen maar doet dat niet.

‘En jij dan?’ vraagt ze na een stilte.

Hij heeft de ansichtkaart op de rand van de tafel gelegd en geeft er van onderen een mep tegen zodat het ding omhoog vliegt en tweemaal om zijn eigen as draait. Glimlachend volgt ze het getuimel. Wanneer de kaart op de grond valt, bukt Pat zich om hem op te pakken. Met een hoofd dat half schuil gaat onder de tafel zeg hij: ‘Nou, mij boeit het niet. Ik ga het huis uit.’

-4-

‘En jij zei nog wel dat het onmogelijk was.’

‘Ik?’

‘Ja, jij zei dat ik nooit een kamer zou kunnen vinden in Amsterdam.’ Pat kijkt haar aan met een beschuldigende blik, alsof de woningnood van studenten in Amsterdam geheel en alleen op haar conto moet worden geschreven.

‘Dat heb ik nooit gezegd.’ Ze schudt haar bruine haren naar achter.

‘Wel, mam. Dat zei je wel.’

‘Wat heeft mama gezegd?’ vraagt Wim terwijl hij de keuken binnenkomt.